

Konspekt cyklu lekcji ekologicznych dla klasy II lub III do przeprowadzenia w terenie i w klasie

Opracowanie *Magdalena Cebulska, Szkoła Podstawowa nr 150 w Warszawie*

Ośrodek tematyczny: **LAS**

Temat lekcji: **Poznajemy przyrodę lasu na przykładzie ścieżki przyrodniczo – dydaktycznej „Śladami łosia”**

Tematy poszczególnych lekcji:

Dzień pierwszy - Lekcja wstępna (nie musi być realizowana) pt. „Uczymy się ekologii na przykładzie Bemowa” prowadzona przez pracowników Bemowskiego Centrum Promocji Zdrowia i Edukacji Ekologicznej w budynku przy ul. Powstańców Śląskich 9 w Warszawie

Dzień drugi – lekcja w terenie: **Wycieczka do lasu bemowskiego, gry i zabawy ekologiczno – plastyczne na polanie, przejście fragmentem ścieżki „Śladami łosia”, zbieranie materiałów przyrodniczych, sprzątanie lasu.**

Dzień trzeci – zajęcia zintegrowane w klasie (3 lub 4 x po 45 minut): **Dłuższe wypowiedzi na temat wrażeń z wycieczki, nazywanie materiałów przyniesionych z lasu, redagowanie notatki do kroniki klasowej przez uzupełnianie zdań odpowiednimi określeniami, prezentacja prac plastycznych wykonanych w lesie, wykonywanie wizytówek do prac plastycznych, omówienie trasy ścieżki „Śladami łosia”, nauka piosenki „Żyj z przyrodą w zgodzie”**

Kierunki edukacji: przyrodniczo - ekologiczna, polonistyczna, plastyczna, muzyczna, (może być również matematyczna jeśli zajęcia zintegrowane będą zawierać rozwiązywanie zadań tekstowych o tematyce przyrodniczej)

Cele szczegółowe:

- uczeń rozpoznaje naturalne elementy przyrodnicze pochodzące z lasu (mech, paprocie, grzyby, kora drzew, liście drzew)
- uczeń kojarzy proste zależności związane z życiem lasu (np. tępienie szkodników przez ptaki)
- uczeń rozpoznaje popularne zwierzęta leśne np. mrówki, wiewiórki, dzięcioły, sarny
- uczeń dostrzega konieczność ochrony środowiska, a szczególnie problem walki z zaśmiecaniem terenów leśnych

- uczeń nazywa i poprawnie zapisuje wyrazy oznaczające elementy naturalnego środowiska
- uczeń redaguje zdania w związku z wycieczką
- uczeń bogaci swoje słownictwo przez dobieranie odpowiednich określeń podczas prezentacji prac plastycznych
- uczeń poznaje piosenkę o tematyce przyrodniczo - ekologicznej

Metody: aktywne działanie, rozmowa kierowana, pokaz

Formy pracy: praca zbiorowa, grupowa i indywidualna

Środki dydaktyczne: kartony, pisaki, taśma dwustronna, samoprzylepna, przezroczysta folia samoprzylepna (samoprzylepne okładki na książki do kupienia w sklepach papierniczych), nożyczki, chusteczki do zawiązania oczu (10 sztuk), waga sprężynowa, elementy naturalnego środowiska zgromadzone przez dzieci, foldery ścieżki „Śladami łośia” z mapką ścieżki (folder wydany na zlecenie Zarządu Oczyszczania Miasta Dział Lasów), albumy, książki przyrodnicze, zeszyty, kartki do pisania nazw, przybory szkolne (w zestawie tym pominięte są materiały wykorzystywane na lekcji w C.P.Z. i E.E.)

Uwaga! Wycieczka musi być prowadzona przez nauczyciela, który dobrze zna trasę oraz drogę dojścia do ścieżki „Śladami łośia”. Jeśli nauczyciel nie jest pewien jak dojść do ścieżki, w wycieczce powinna brać udział osoba dobrze zorientowana, mogąca poprowadzić grupę.

Przebieg lekcji	Uwagi
<p style="text-align: center;">Lekcja wstępna</p> <p>Na tej lekcji uczniowie w oparciu o foldery, mapy, zdjęcia poznają tereny leśne i wypoczynkowe dzielnicy Bemowo oraz wartościowe pod względem przyrodniczym miejsca, analizują mapy min. takie, która pokazuje trasę ścieżki „Śladami łośia”.</p>	<p>Lekcja w CPZ i EE nie musi być realizowana.</p>
<p style="text-align: center;">Lekcja w terenie - wycieczka</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zbiórka przed szkołą, przejście na polanę leśną przy ul. Kutrzeby. 2. Krótka rozmowa na temat miejsca, w którym się znajdujemy oraz zasad bezpiecznego i prawidłowego zachowania zakończona spisaniem na dużym kartonie kontraktu. <p>Treść kontraktu: <i>Jesteśmy w lesie gośćmi, to nie jest nasz dom tylko dom roślin i zwierząt, zachowujemy się tak, aby mieszkańcy tego domu czuli się dobrze:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>nie niszczymy roślin</i> - <i>nie hałasujemy</i> - <i>nie śmiecimy</i> <p><i>Cały czas kontrolujemy, czy znajdujemy się blisko innych, nie oddalamy się od grupy, aby się nie zgubić.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Uczniowie podpisują się na kartonie z napisanym kontraktem, a następnie rozbiegają się po polance w celu znalezienia dużych gałęzi leżących na ziemi. Gałęzie mają posłużyć do stworzenia stojaka, na którym ma być powieszony kontrakt. 4. Zabawa „Zaprzyjaźniamy się z drzewami” Uczniowie dobierają się w pary, jedno dziecko przewiązuje oczy drugiemu, obraca go 2 razy i doprowadza do dowolnie wybranego drzewa. Uczeń z zasłoniętymi oczami dotyka kory drzewa, liści (jeśli są w zasięgu ręki), obejmuje pień ramionami, aby sprawdzić jego grubość. Następnie jest doprowadzone do miejsca skąd rozpoczęło zabawę. Po zdjęciu chustki próbuje rozpoznać drzewo, z którym się zaprzyjaźniło. potem następuje zmiana ról. 5. Nazywanie drzew rosnących wokół np. sosna, świerk, dąb, brzoza, buk i inne (rozpoznawanie po liściach i owocach) oraz odrysowywanie kory tych drzew. 	<p>Opiekunowie – wychowawca oraz dwoje lub więcej rodziców.</p> <p>Można poprosić kogoś z opiekunów, aby pomógł w napisaniu kontraktu.</p> <p>Dobrze byłoby, gdyby każde dziecko wzięło udział w zabawie. Parom powinni towarzyszyć opiekunowie lub zabawę można przeprowadzać kolejno: jedna para wykonuje zadanie, inni przyglądają się.</p> <p>Omówienie tych prac nastąpi w klasie</p>

Dzieci dostają czyste, cienkie kartki formatu A5 i kredki świecowe bez papierowej osłony, podchodzą do rozpoznanych drzew, odrysowują korę. Na drugiej stronie podpisują kartki, piszą nazwę drzewa, od którego odrysowały oraz kolor kory (brązowy jasny, ciemny, szary, biały, czarny) i oddają kartki wychowawcy.

6. Prace plastyczne

Uczniowie dobierają się w grupy czteroosobowe. Otrzymują karton z bloku technicznego A4, oraz kawałki taśmy dwustronnej. Przez 10-15 minut mają stworzyć pracę plastyczną przedstawiającą dowolną formę (krajobraz, zwierzę, postać fantastyczną) z wykorzystaniem naturalnych elementów. Prace należy wykonywać cały czas mając na uwadze zasady spisane w kontrakcie. Po skończeniu (i oklejeniu folią) każda grupa prezentuje swoją pracę, ale nie omawia jej dokładnie, bo to nastąpi kolejnego dnia w klasie.

7. Czas na posiłek

Wychowawca wyznacza miejsce i czas na zjedzenie posiłku (kanapki i picie przyniesione z domu).

8. Spacer ścieżką „Śladami łośia”

Nauczyciel ogłasza zbiórkę i omawia dalszą część wycieczki, podczas której uczniowie wraz z opiekunami przejdą do początku ścieżki, następnie do punktu nr 1, po czym skierują się przez punkty 9 i 10 do miejsca zakończenia wycieczki.

Wychowawca wyznacza zadania i rozdaje pomoce.

- Każde dziecko dostaje kartkę z bloku technicznego formatu A5 złożoną na pół (jak mała książeczka). Na kartce przyklejone są paski taśmy dwustronnie przyklepnej. Uczeń ma za zadanie znaleźć i przykleić w książeczce leśne skarby (ciekawą małą gałązkę, kamyk, pióro, roślinę, nasionko itp.).

- Klasa podzielona jest na cztero, pięcioosobowe grupy. Każda grupa dostaje rękawiczki jednorazowe oraz worek lub dużą reklamówkę na śmieci. Podczas marszu grupy starają się zebrać jak najwięcej śmieci (butelki plastikowe, papiery).

Przejsie wyznaczonym fragmentem ścieżki powinno trwać około półtorej godziny. W punkcie początkowym należy przeczytać tablicę informacyjną przedstawiającą trasę, cele, tematykę i założenia

podczas lekcji podsumowującej wycieczkę.

Po wykonaniu pracy uczniowie podchodzą do jednego z opiekunów w celu oklejenia pracy folią (bez tej czynności prace ulegną zniszczeniu, a mają być zanesione do szkoły). Po prezentacji prace są zbierane.

Przy omawianiu tej trasy nauczyciel powinien dysponować mapą lasu z zaznaczoną ścieżką (załącznik). Przed wyruszeniem w dalszą drogę uczniowie sprawdzają czy pozostawili na polanie porządek, a jeden z opiekunów zabiera karton z zapisanym kontraktem. Książeczka musi być mała, żeby można ją było trzymać w kieszeni. Dzieci nie powinny zbierać potłuczonych szkielek i zardzewiałych, ostrych elementów.

<p>przyrodniczo – dydaktyczne związane z powstaniem ścieżki, a także przeanalizować mapę. W kolejnych oglądanych punktach 1, 9, 10 trzeba przeczytać informacje i dokonać obserwacji w związku z wiadomościami zawartymi na tablicach.</p> <p>Spacer można zakończyć na polanie leśnej przy wyjściu z lasu.</p> <p>9. Zakończenie wycieczki, podsumowanie.</p> <p>Na polanie następuje ważenie worków ze śmieciami. Grupa, która ma najcięższy worek dostaje nagrodę. Nauczyciel prosi o pokazanie książeczek z leśnymi skarbami. Poleca przynieść je do szkoły na zajęcia lub podpisane zbiera i sam znosi do szkoły. Następnie zapowiada omówienie wycieczki na zajęciach w szkole następnego dnia, ocenia zachowanie dzieci i żegna się z klasą. Uczniowie, którzy są z opiekunami mogą w tym miejscu odłączyć się, pozostała część grupy jest odprowadzona do szkoły.</p>	<p>W zależności od kondycji grupy trasę można wydłużyć o punkty nr 2, 3.</p> <p>Można zaplanować nagrodzenie trzech lub wszystkich grup. Nagrody mogą być symboliczne np. papierowe medale czy dyplomy lub rzeczowe np. słodycze, foldery czy książki.</p>
<p style="text-align: center;">Zajęcia zintegrowane w szkole (3 lub 4 x po 45 minut)</p> <p>Uczniowie mają na ławkach przybory szkolne oraz kartki z odrysowaną korą, a także książeczki z leśnymi skarbami przyniesione z domu lub wzięte od nauczyciela.</p> <p>1. Powitanie dzieci</p> <p>Może być w formie: Witam wszystkich, którym podobała się wycieczka. Witam tych, którzy lubią przebywać w lesie. Witam tych, którzy widzieli podczas wycieczki jakieś zwierzę. Itp.</p> <p>2. Wrażenia z wycieczki</p> <p>Nauczyciel prosi o kilkudzaniowe wypowiedzi na temat wrażeń z wycieczki. Dla ułatwienia odsłania wcześniej napisane na tablicy pytania zaznaczając, że nie trzeba odpowiadać na wszystkie. Pytania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Co podobało Ci się na wycieczce?</i> - <i>Czy było coś co sprawiło Ci kłopot, co Ci się nie podobało?</i> - <i>Czy uważasz, że nauczyłeś się czegoś?</i> - <i>Czy chciałbyś poznać całą trasę ścieżki?</i> <p>3. Nazywanie drzew</p> <p>Prowadzący lekcję prosi teraz o położenie na ławkach kartek z odrysowaną korą i podanie nazw drzew, z których została odrysowana.</p>	<p>Dzieci machają ręką.</p> <p>Dzieci mogą siedzieć w ławkach, albo w kręgu na dywanie.</p> <p>Uczniowie kolejno czytają nazwy drzew napisane na kartkach.</p>

Nauczyciel pisze te nazwy na tablicy po czym prosi o przyczepienie swojej kartki przy odpowiedniej nazwie. Następnie uczniowie przyglądają się pracom, a wychowawca prosi o dokonanie analizy i podsumowanie. Uczniowie powinni stwierdzić, że kora niektórych drzew jest nierówna i chropowata, a innych gładka. Mogą również przypomnieć (mają to zapisane na kartkach) jakiego koloru jest ta kora (kolor użytej kredki nie musiał być taki jak kolor kory). Dzieci powinny wyciągnąć wniosek, że jakość kory może pomóc w rozpoznaniu drzewa.

4. Nazywanie innych „skarbów” lasu

Nauczyciel prosi o przejście na wolne miejsce i położenie na podłodze swoich „książeczek skarbów leśnych”. Dzieci siadają na podłodze i kolejno opowiadają o tym co zgromadziły pokazując swoje zbiory. Następnie wracają do ławek i na małych kartkach piszą nazwy 2, 3 skarbów przyniesionych z wycieczki po czym prowadzący lekcję prosi o przyklejenie swoich kartek w odpowiednim miejscu na dużej planszy umieszczonej na tablicy.

Po przyklejeniu napisów uczniowie czytają nazwy z poszczególnych miejsc. W klasie trzeciej określają z jakiej warstwy lasu pochodzi dany element. Jeśli te wiadomości nie były jeszcze przerabiane można w tym miejscu podać je.

5. Śpiewanie (lub nauka I zwrotki i refrenu) piosenki „Żyj z przyrodą w zgodzie”. Zabawa ruchowa przy muzyce.

6. Uzupełnianie notatki (sprawozdania) do kroniki Nauczyciel rozdaje uczniom kartki w wydrukowanym tekstem z lukami oraz wyrazami pomocniczymi. Dzieci mają za zadanie przeczytać uważnie zdania, materiał pomocniczy oraz wpisać wyrazy w odpowiednie miejsca.

Tekst: *Sprawozdanie z wycieczki*
Dnia..... byliśmy na wycieczce w Na
początku przypomnieliśmy sobie zasady
Potem na polanie odbywały się różne gry i zabawy
..... . Było „ się z drzewami ”,
odrysowywanie , wykonywanie
Później jedliśmy posiłek. Po odpoczynku ruszyliśmy,

Dzieci wykorzystują magnesy lub przygotowane kawałki taśmy samoprzylepnej.

Plansza ma format A2 lub większa, schematycznie narysowane są na niej dwa drzewa symbolizujące las. Dzieci przyklejają swoje kartki w tym miejscu, z którego mógł pochodzić dany element. Nauczyciel przed przyklejeniem sprawdza poprawność napisu.

Piosenka z kasyety „Wesoła szkoła” kl. III.

W klasie III zdolni uczniowie mogą sami próbować napisać podobne sprawozdanie. Powinni jednak dostać plan lub pytania pomocnicze.

Należy wcześniej ustalić jak uzupełnić przedostatnie zdanie.

aby poznać ścieżkę Doszliśmy do początku ścieżki, przeczytaliśmy..... i poszliśmy do pierwszego punktu. Tam odszukaliśmy ptasie , po czym pomaszerowaliśmy do punktów 9 i 10. Podczas marszu zbieraliśmy oraz gromadziliśmy przyrodnicze rekwizyty do naszych Na zakończenie odbyło się ważenie worków ze śmieciami. Zwyciężyła (Zwyciężyły) grupa Wycieczka była

Materiał pomocniczy: konkretna data, lesie, zachowania, ekologiczne, zaprzyjaźnianie, „Śladami łośia”, informacje, remizy, śmieci, „książeczek leśnych skarbów”, udana i pouczająca

Po wykonaniu pracy wyznaczone dzieci czytają głośno uzupełniony tekst. Nauczyciel zadaje prace domową polegającą na przepisaniu uzupełnionego tekstu do zeszytów. Wybrana osoba przepisuje tekst do kroniki klasowej.

7. Prezentacja prac plastycznych

Nauczyciel poleca dobrać się w takie grupy, w których uczniowie w lesie wykonywali prace plastyczne. Przedstawiciele grup prezentują prace, dzieci omawiają co one przedstawiają i z jakich materiałów zostały wykonane. Nauczyciel zbiera prace i przypina na tablicy przeznaczonej na dekoracje, wcześniej zaś poleca uczniom w grupach przygotować wizytówki do prac: imiona i nazwiska autorów, tytuł, drobne elementy dekorujące wizytówkę najlepiej o tematyce przyrodniczej.

8. Przerwa – zabawa ruchowa np. Budowanie mrowiska, śpiewanie piosenki,

9. Ścieżka „Śladami łośia”

Dzieci siedzą w ławkach, dyżurni rozdają każdemu kartkę z narysowaną mapką ścieżki i z legendą. Nauczyciel prosi o zapoznanie się z legendą mapki, odnalezienie punktu początkowego ścieżki i zaznaczenie go na czerwono. Następnie uczniowie mają odszukać: całą trasę ścieżki i pokolorować na żółto oraz fragment, który przeszli podczas wycieczki i zaznaczyć go na czerwono (ten fragment będzie pokolorowany dwoma kolorami: żółtym i

Po wykonaniu wizytówek dzieci z pomocą nauczyciela przypinają je pod swoimi pracami.

Kartka z mapką nie może przekraczać formatu A5 (lepiej, żeby była mniejsza), gdyż dzieci będą ją wklejać do zeszytów.

czerwonym). Nauczyciel prosi o otwarcie zeszytów, zapisanie tematu (Temat: Poznajemy las na przykładzie ścieżki „Śladami łośia”) i wklejenie kartki z mapką ścieżki. Prowadzący lekcję przypomina, że pod mapką należy przepisać sprawozdanie.

10. Po co stworzono ścieżkę? (burza mózgów)
Nauczyciel prosi o odpowiedź na pytanie: Po co stworzono ścieżkę? Zgłoszone pomysły zapisuje na tablicy. Po wyczerpaniu się pomysłów nauczyciel poleca jednemu z dzieci odczytanie tego co jest napisane na tablicy, po czym sam odczytuje z folderu cele tego przedsięwzięcia. Potem rozmawia z dziećmi czy ich pomysły są zgodne z założeniami opisanymi w folderze.

11. „Śmieci precz”

W nawiązaniu do jednego z celów: ochrony środowiska i walki z zaśmiecaniem lasów, nauczyciel przypomina dzieciom, że na wycieczce odbył się konkurs sprzątania lasu. Prowadzący wywołuje zwycięzców, dzieci nagradzają ich brawami.

12. Zakończenie

Nauczyciel wyraża nadzieję, że wycieczka i zajęcia wzbogaciły wiedzę uczniów o lesie, zachęciły do spacerów ścieżką „Śladami łośia” i przypomniły o potrzebie troszczenia się o piękno otaczającej nas przyrody. Prowadzący lekcję żegna się z uczniami lub kontynuuje zajęcia lekcją matematyki z wykorzystaniem zadań z treścią o tematyce związanej z lasem.

Uczniowie mogą najpierw zapisywać swoje odpowiedzi na kartkach i potem odczytywać lub od razu podawać głośno. (Załącznik – tekst z folderu)

Załącznik do konspektu lekcji ekologicznej

Fragment tekstu z folderu wydane na zlecenie Zarządu Oczyszczania Miasta Dział Lasów pt. Ścieżka przyrodniczo –dydaktyczna w Lesie Bemowo „Śladami łośia”, tekst Emilia Janeczko

„Cały świat szuka rozwiązań jak chronić przyrodę by zachować ją dla obecnych i przyszłych pokoleń. Jednym z lepszych sposobów rozwiązania tego problemu jest edukacja ekologiczna. W tym celu tworzy się m.in. ścieżki przyrodniczo-dydaktyczne, które dają możliwość praktycznego poznania osobliwości przyrody i są doskonałym miejscem rekreacyjnym.

Celem utworzenia niniejszej ścieżki jest ukazanie nie tylko walorów przyrodniczo-krajobrazowych tych terenów lecz również przedstawienie lasu jako gospodarstwa leśnego, Las to nie tylko drzewa, ale także porosty, glony, mchy, grzyby, paprocie, trawy oraz krzewy w takiej ilości gatunków, że trudno je policzyć. Po lesie uwijają się pracowite mrówki, które stanowią straż sanitarną. Krety i nornice spulchniają i przewietrzają glebę. Obumarłe liście i drzewa są przetwarzane na urodzajny humus przez bakterie i grzyby. Ptaki żywią się owadami uszkadzającymi drzewa, a zjadając owoce - roznoszą nasiona. Las jest więc wspólnotą życia, w której wszystkie rośliny i zwierzęta są od siebie uzależnione. Jest on najważniejszym i najbardziej złożonym elementem naturalnym środowiska, naszym narodowym bogactwem, a zarazem ozdobą krajobrazu.”